

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

In colores. Emblema CXIIX.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

In colores.

EMBLEMA CXIIX.

INDEX mæstitia est pullus color: vimur omnes
 Hoc habitu, tumulis cum damus inferias.
 At sinceri animi, & mentis stola candida pura:
 Hinc sindon sacris linea grata viris.
 Nos sperare docet viridis. Spes dicitur esse
 In viridi, quoties irrita retrò cadit.
 Est cupidis flauus color, est & amantibus aptus
 Et scortis, & queis spes sua certa fuit.
 At ruber armatos equites exornet amictus;
 Indicet & pueros erubuisse pudor.
 Cæruleus nautas, & qui cælestia vates
 Attoniti nimia religione petunt.
 Vilis sunt giluis nativæque vellera burris:
 Qualia lignipedes stragula habere solent.

Ii 2

Quero

Quem cura ingentes cruciant, vel zelus amoris;
 Creditur hic fulua non malè veste regi.
 Quisquis sorte sua contentus, ianbina gestet;
 Fortuna equanimis radia quiq; ferat.
 Vt varia est natura coloribus in gignendis,
 Sic alijs aliud: sed sua cuique placent.

COMMENTARI I.

I. **P**INGE aut finge tibi officinam tinctoris, in qua ipse pannos suos ex ahenobulliente extrahat, subigat, sicet, & quæ ad omnigenam tincturam spectant, peragat.

II. **C**OLORES & eorum differentie nõ minimùm solent animos nostros afficere, ob eamq; rem docti & indocti *ta. d. s. u. a. r. a.* ea, quæ sunt in animis, passim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot significationes esse possunt, quot sunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propriùs accedunt, vel naturam rerum expressius declarant, eò pulchriores habentur: vt cum nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi significandam. At viros, spei nota, vt dictum est in superioribus: auaritas, amantibus, & id genus alii, qui spem pretio non emunt, stans haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorũ, quos verecũdia maximè decet, symbolum esse poterit: vt cœruleus nautarum: giluis & burrus, viuium, & eorum, qui sunt tenuis fortunæ. Meticulosos deniq; & zelotypis, quòd animo sint perturbato, nõ malè fuluus color tribuitur: iãthinus iis, qui sua sorte contenti viuunt. De quibus in sequentibus singularim. Plato in Timæo dicit, colorem, splendorem esse quẽdam defluentem sigillarim de corporibus, & talibus quibusdam partibus, quæ sunt apte ad oculorum sensum. Colorum autem sunt penè innumerabiles differentie, sed de notioribus, iisque maximè, quos Alciatus hic attingit, quorum octo differentias explicat 2. Paterg. cap. 1. nobis sermo erit.

III. **I**NDEX *ma. s. t. i. t. i. a. e. s. t. p. u. l. l. u. s. c. o. l. o. r.* Nigro vel pullo colore in parentalibus vruntur. Niger color (inquit Alciatus loco citato) in Æthiopicis cernitur; cum cãdore temperatur, fuscus est; cum aliquid ruboris il-

li admiscetur, pullos dicitur. Plautus moreum obsecrum vocat, nos moreum obsecrum. Hunc obseruamus esse terræ colorem, quæ magna sui parte pulla est: quodque mortuis iniiciatur, instituto maiorum. Qui iusta *Cur pulla vestes in funeri- bus. Mors atra cur.* persoluunt mortuis, induuntur pullis palliis, terræ nimirum colore: indeq; nominatur plerisq; atrati, pullati. Nam pullum sepenumero cum atro confunditur: sic enim mors atra dicitur, eò quod cadauer extincto calore vitali, & exhaustis spiritibus atrum relinquatur. At differt ater à nigro, quoniam omnis ater niger est: at non omnis niger ater est; ater enim horroris aliquid habet, estq; visu tristis & iniucundus, proindeque lugentibus peculiaris, at niger non item: est enim nonnũquam lepidus & venustus. Colorem verò pullum signum *Nigroris symbolũ.* fuisse luctus, vel ex historia Thefei proditum nobis est. Ille enim interfecto Minotaurum cum rediret in patriam, nigroq; velo per imprudentiam vreretur, pater Aegæus hoc signo tamquam lugubri & furesto consternatus, quippè qui filium extinctum esse crederet, se in mare præcipitem dedit. Quem colorem mœstitiæ & doloris notam fuisse significat etiã Ouidius exul, suæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu cultuq; semouens:

*Infelix habitum temporis huius habe.
 Nec te purpureo velent vaccinia succo:
 Non est conueniens luctibus ille color.
 Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.*

*Fortuna memorem te decet esse mea.
 Tumulis cum damus inferias.]* Cum mortuos sepulchro mãdamus. Inferia sacrificia fuere, quæ dijs inferis solui dicebantur; & Inferias facere, est mortuorum animas sacrificijs placare, vel iusta defunctis persolvere. Virg. in 9.

Absenti ser at inferias, decoretq; sepulchro.
 Idem

Colorum significationes.

Coloribus exprimitur affectus animi.

Pullus.

Cur pulla vestes in funeri- bus. Mors atra cur.

Ater a nigro differt.

Nigroris symbolũ.

Inferia.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumq; venis.

Carullus:

Multas per gentes & multa per aquora vetus.

Aduenio miseris, frater, ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea prisco qua more parentum

Tradita sunt tristes munera ad inferias.

Tradit Seruius, morem fuisse in sepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod postquam crudele nimium visum est, placuit gladiatores ante sepulchra dimicare, qui à bustis bustuarij dicti sunt. Eorum si fortè copia non fuisset, laniantes femingenas suas effundebat sanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. c. 8. Contrà tamen, quod prætermisum non

olim, Plutarchus libro Quæstionum Romanarum, quærit, quam ob causam mulieres in luctu vestibus albis vtentur? quod factum ab ijs putat exemplo Magorum, qui aduersus tenebras ipsamq; Plutonium lucida & illustri veste sese obtegunt: vtique defuncti cadauer albo amictu tegitur, sic putant, æquum esse amicos ac familiares vestiri.

At in luctu vilia maximè conueuire putant: quæ autem colore aliquo tincta sūt & suffusa, luxum arguunt. & superfluarum rerum apparatus. Cùm itaq; solum albi sincerum sit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabili, optimè putant ijs conuenire, qui sepultura committuntur.

Proinde & Socrates scribit, Argis vestes albas in vsu esse dum lugent, quæ eedem sint aqua elatæ. Sed tamen obsoleuisse morem idem Plutarchus scribit: nimirum deprauata consuetudine, viros albas vestes in luctu vsurpasse; quod ferè colligim ex ijs, quæ Paulus Julius ait, in tit. de Sepulchris & legendis: Qui luget, abstinere debet à conuiujs, ornamentis, & alba veste.

Constat enim ex Varrone, de vita Patrum, vt citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem solemnem habuisse: Amiculo nigello (inquit ille) capillo demisso sequeretur luctum. alio loco: Funere ipso pallis pallis amictæ. Idem fuisse vsus traditur apud Græcos ex vlcimo Iliados Homericæ, vbi Thethys futuram filij Achillis necem, defensu velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytemnestram mouet, ne comam laniet suam ob

mortem: suisq; vt reuocet fororibus, ac vestibus nigris corpus eam ob rem conuegant. Hieronym. ad Iulianum: Lugubrem vestem mutaueris: & dedicatio ossium Martyris candida tibi vestimenta reddent, vt non sentires dolores orbitatis tuæ, quàm ciuitas vniuersa sentiret. Hæc ille. Quo ex loco facile est intelligere, morem etiã fuisse apud veteres sumendum, morem etiã fuisse apud veteres sumendum, pulle vestis temporibus orbitatis, & sepulchralium: ac eundem festi dies Martyrum celebrarentur, in gaudij signum sumpsisse vestes candidas & hilares.

At *sinceri animi* &c.] Albus in pallorem desinit: candidus purior est, & niuibus similis: sunt qui quàm maximè candenti igni æqualem ferunt. Græci λευκός λευκόν videtur dixisse album colorem, cui nescio quid flammei admixtum sit. Alciatus Albedo, puritatis, fidei, castimonie, integritatis, & aliarum generis eiusdem virtutum nota, ideoq; religioni accommoda. Et color albus, cùm sit purissimus, ideo pro sincero capitur, cùm transfertur ad animum, cum eo confundunt candidum: inde Candor animi pro simplicitate puritateq; non raro accipitur. Itaq; apud omnes ferè nationes mos imoleuit, vt ad Dei cultum indumentis albis vt plurimum vtatur. Quo refero illud è Satyr. 2. Perfiti:

--- Mega

Iupiter hac illi quamuis te albatu rogavit, Et flamen Ioui sacra faciòs albatu erat, albosq; pileo vtetur. Magi etiam Persæ putabant Deum nõ delectari nisi in albis vestibus. Fuit & Vestalium suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum. Cicero 2. de Leg. Color albus præcipuè decorus Deo, est, cùm in cæteris, tum maximè in textili: tincta verò absint, nisi à bellicis insignibus. Plutarchus lib. de Iside & Osiride, quærit causam, cur Sacerdotes linteis tantum vestibus vtentur. Id quidem factum ait, quod immortalibus Diis omnia pura, mundaq; conueniant. Non enim fas est (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaq; cùm linum maximè purum fiat, sitque ad eluendum expeditissimum, sacrificiis, & Deum cultoribus præcæteris conuenire censuerunt. Pierius 40.

Hieroglyph. meminit, & alii nonnulli. Reperio & vestem candidam, signum fuisse lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco

scribit

Color albus.

Alboris significatio.

Candor.

Flamæ Iouis albus.

Vestales albatæ.

Vestis alba signum lætitiæ.

Gladiatores
vñ prima
institutio.

In luctu
quo habi-
tu Roma-
na mulie-
res vsa.

scribi, post Cannensem cladem, qua maior
viroium Romanorum pars absorpta fuit,
decretum fuisse ne matronæ ultra trigesi-
mum diem luctus extenderet, vt ab iis sa-
cra Cereris peragerentur. Hæ itaq; abster-
sis lacrymis, depositisq; dolotis insignibus,
candidam vestem induerunt. Nec præter-
mittendus Romanorum mos in honorum
petitionibus: qui enim magistratus ambi-
bant, toga candida induti sese commenda-
bant populo: hoc cultu integritatem, pro-
bitatemq; ex colore omnium purissimo &
simplicissimo significantes, seque pecunia
minimè vfos, qua populum corrumpere:
ideo Candidati, à cādore vestis nominati,
vel à simplicitate, puritateq; animi potius.
Itemq; serui accepta libertate albis vesti-
bus vti memorantur, vt liquet ex Septi-
mio Florēte. Deniq; fuit iste color mode-
stie signum, vt purpura ambitionis, subli-
mitq; animi & elati. Hinc illud Alexandri
de Antipatro, quem quidē ob modestiam
commendabat: Foris albo pallio vitur, in-
quit rex, intus autem totus purpureus no-
tabat simulatā hominis ambitiosi, & sum-
ma appetentis parsimoniam. Candido co-
lori proximus est, quem canum nominat:
qui color est albi nigriq; particeps, Græcis
λευκόσκιος, qualis est capillorum & barbe
in senibus: vnde canities appellata est. Is
pallidus color est, vt qui non inficitur, sed
ex ipsa ouis lana ita capitur.

Serui ma-
numissi
albati.
Album et
purpureū
quid.

Canis co-
lor, isque
natiuus.

Stola.

Pura ve-
stis.

Stola candida] Nomine stolę quameu-
que vestem oblongam intelligo. Aliās stola
erat muliebris, & demissa ad talos vsque.
Pura autem Seruius in schedis interpreta-
tur, non polluta. Est pura vestis at, qua fe-
stis diebus vti consueuerant sacrificaturi,
vt neq; fausta sit, neq; fulgurita, neq; obsi-
ta, neq; maculam habeat, vt ait Festus Pō-
peius. Fragmenta quædam Tulliana su-
persunt orationis, *In toga candida*. Luius
album vestimentum dicit.

Hinc sindō sacris linea grata viris] Poe-
ta lib. 12. *Æneid.* testis est locuples:

--- puraq; in veste sacerdos

Setiger & in frōtem suis, intonsamq; bidentē
Attulit.

Quidius 15. *Metamorph.*

--- Cererisq; sacerdos

Amphyen albeni velatus tempora vittā.
Vopiscus in Floriano: Senatores omnes ea
læritia elatos, vt domibus suis omnes albas
hostias caderēt, imagines frequenter ape-

rent, albati federent, quia antiquitatē sibi
redditam crederent. Acerimè Vatinium in-
cessit ad Tullio, quod toga pulla accu-
bisset, contra decorum festi conuiuii. Il-
lud ex te, ait, scire cupio, quo consilio, aut
qua mente feceris, cum toga pulla accumberes?
quem vinqum videris? quem audiueris?
quo exēplo, quo more feceris? Dices: sup-
plicationēs te illas non probasse. oprime.
Nullus faciebat supplicationes. Videsne
me nihil de anni illius casu, nihil de eo,
quod tibi cum summis vitis commune es-
se videatur, sed de tuis propriis secleribus
ex te quærere? Nulla supplicatio fuerat:
cedo, quis vinqum cenat atratus? ita enim
illud epulum est funebre, vt muuus sit fu-
neris, epulæ quidem ipse dignitatis. Sed
omitto epulum, populi Romani festum,
diem, argento, veste niuea, omni apparatu,
ornatq; visendo, quis vinqum in luctu
domestico, quis in funere familiari cenauit
cum toga pulla? cui de balneis exenti
præter toga pulla vinqum data est? cū
tot hominū missia accumberet? cū ip-
se epuli dominus Q. Arius albatu esset: tu
in templum Castoris te cum C. Fidulo a-
trato, ceterisq; tuis furis funestum intu-
listi. Quis tum non ingemuit? quis non
doluit Reipub. casum? quis sermo alius in
illo epulo fuit, nisi hanc tātam, & tam gra-
uem ciuitatem subiectā esse non modò fu-
rori, verum etiam irrisioni tuæ? Hunc tu-
morem ignorabas? nūquam epulum vide-
ras? i umquam puer aut adolescens inter
coquos fueras? Fausti adolescentis nobilif-
simi ex epulo magnificentissimo famē il-
lam veterem tuam non expuleras? quā
acerbè atratum videras, dominū cum to-
ga pulla, & eius amicos ante conuiuium?
quæ te tanta tenuit amētia, vt tu, nisi id fe-
cisses, quod fas non fuit, nisi violasses tem-
plum Castoris, nomen epuli, oculos ciuū
morem veterem, eius qui te inuitat au-
ctoritatem, parum putares testificatum es-
se, supplicationes te illas nō putare? Huc-
usque orator morem patrium violatum
questus in Vatinio, non frustra quidem,
cūm qui sapiat, non abhorreat à more pa-
trio. Memini ad hæc Aurelium Victorem
in Marco Antonio Philosopho, dicere:
Nuncio accepto de morte principis, con-
fusam luctu publico Vibem, senatores in
curia veste terra amictos lacrymas effudif-
se.

Tully in-
uectio in
Vatinium.

Viridi-
lor.

Pro-
fuit
Viri-
nia.

ist.

F
lu
ju

F
n
n

Sindon. se. Est autem sindon vestis alba, seu amictus à lino Aegyptiaco. Est illa purpurea & luca: purpura enim maris vicem præbet: lino verò fluminis, quia cum vere primùm in oriente flumen inundasset, lino natum ait Plinius.

Viridis color. Nos sperare docet viridis] Viridis color, qui ex chryfocollo vel erugine fit, ad satietatem viret. Hic color herbarum est, & avis pistaci, & lapilli, quem smaragdū nominant. Huic coloris similis est prasinus, qui nomen dedit Prasinæ factioni. Spei color est viridis (vt diximus Emblemate 44)

Prasinæ factio. quod omnia spe duce vernēt, Etenim eum virefcunt segetes & arbores, ab eis fructū expectamus. Fit tamen ea spes interdum irrita, fallax, & nullius omnino frugis. Ovidius:

Fallitur auxurio spes bona sape suo.

Et Plautus:

Ego scio q̄ speraverint, sp̄e decepisse multos.

Irritus. Quoties irrita verò eandē] Ovidius 3. de Ponto, eleg. 4.

Irrita verorum non sunt prasagia vatum.

Eodem libro eleg. 7.

Spem iuvat amplecti, quæ non inuas, irrita semper.

Et 4. eiusdem operis, eleg. 7.

--- Fides non irrita.

In 2. Pastor.

--- venit irritus illuc

Romulus. hoc est, re infecta.

Idem in 3. eiusdem:

Si mea nota fides, irrita nulla pntes.

Et de Narcisso eodem libro:

Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti?

Curtius lib. 4. Tam discedere irritam, quā morari pudebat.

Flavus color quorū sit. Est cupidus flavus] Auratis, amantibus, & ijs, qui meretricias artes sectantur, non male quadrabit color flavus, qui ex albo, rufo & viridi concretur est, qualis est color mellis, auri, & aristatum maturarum. Colorem flavum alij Viretum, vulgō blavū appellant, colorem illū quidem à factio- ne Circensī nobilitatum. Quidam eundem esse ac cæruleum volunt, quem Græci *κωάριος*, nonnulli Lazarion vocant: sed inter hos magnum est discrimen. Tribuitur autem iste color auratis, qui spem precio non emunt, cum sint coloris flavi ob insatiabilem habendi cupiditatem. Hinc reor esse, quod in multis Germaniæ locis Hebræi cogantur circum flavum vesti assumam

gestare. Amantibus verò, ob stauedinem & pallorem contractum ex amoris affectu, licet interdum propter conceptam in animo spem vireant. Ovidius:

Pallent omnis amans, est hic color aptus amanti.

Vel vt Alcianus ait, quod hic color amantium comis tribuatur. Lucanus 10. belli Pharsalici:

--- Tam flavos gerit altera crines

Vt nullas Casar Rhemi se dicat in aruis

Tam rutilas vidisse comas.

Loquitur de Cleopatræ pedissequis. Sic Iuuenal. 13. Satyr.

Corula qui stupuit Germani lumina, flavā

Cæsariē, & madido torquentē cornua cirro. Achilles

Legi alicubi flavam Achilles comam, coloris & iracundiæ fuisse argumentum, quoniam ij ferè sint *ξανθοχόλοι*, id est flavabile laborantes, & ad iram propensiores, qui crines flavos habent. Sed tamē flavum fuisse Menelaum memorant, virum quidem mitem, proindeq; mollē bellatorem. Familix quoq; Flavix nomen dedit flava

Cæsariæ. Scortis deniq; tribuitur, & turpium voluptatum sectatoribus, qui præfentis opinione boni ducuntur. Meretrices tamen toga pulla à matronis adulterij cōmixtis, quæ albatæ erant, distinguebantur. Cur autem meretrix scortum dicatur, diximus alibi.

Flavia familia. At ruber armator] Ruber seu rufus color multis distinguitur notis. Aliquis ex sandaracha fit, qui ad satietatem flammeus est, & à similitudine ignis *ωυρρός* dicitur: Burhum veteres Latini dixerunt. Alius ex cinnabari concipitur, aliquāto coloratior. Græcè appellatur *ιουδρός*. Est & ostrinus color, qui & purpureus, de quo vide Miscell. Politiani cap. 12. & quæ nos supra, de purpura congestimus. Est etiam rubeus ex animantium sanguine; est & quo lana inficitur coccus: vnde vestes coccinæ, id est, purpureæ. Ruber itaq; color est militum: ardorem enim bellicū, eedem & ferocitatem tacito arguit. Apud Pœnos in castris Annibalis rubeam vestem Ducis tabernaculo protentam, vt alijs purpuram, indicium fuisse certaminis proditum est, quo viso miles ad pugnā se accingeret. Plutarchus in apophthegm. Laconum: Lacones, inquit, in bellis utebantur Punicis tunicis, siue, quod hic color videbatur illis aliquid habere virile: siue, quod signum e-

Color vno ber.

Ruboris nota.

loris rubor plus terrore incuteret bellorū imperitis: siue, ne procius conspicuum esset hostibus, si quis vulnus accepisset, sed vtiliter late ret ob vestem sanguini concolorum. Sed Val. Maximus scribit, Lacedaemonios non vt vulnere suorum in bello cruorem dissimularent & occultaret, Phœnicis in prælio tunicis vfos, aut ne ipsi terrorem incuteret; sed ne hostibus fiducia aliqua afferret. Et Plutarchus auctor est, Demadem oratorem olim dixisse, Athenienses de bello nunquam decreuisse, nisi pullis vestibus indutos: eo verbo significabat, eos bellādi cupidiores, nec nisi de clade suorum admonitos, pacem cogitare.

Purpureus color, symbolum vengeyndia.

Indicet & pueros. Purpureus color pudoris indicium. Hinc præterea Romanos pueros admonere, verecūdiā in dictis factisq; seruandam. Notum est Catonis illud, cum diceret sibi magis placere adolescentem qui rubeferet, quam qui palleferent. Et Diogenes apud Laetium, cum vidisset puerum rubore suffusum: Confideli, inquit, hic enim virtutis est color. Vide Aristotelem in lib. de Morib. Claudian. 1. de raptu Proserpine, vbi iuuenulam viro iam maturam deseribit ab adiuncto pudore:

... niueos infecit purpura vultus

Por liquidas succensa genas.

Ad hunc modum Virgil. in 12. de Latinis vxore, belli dubij euentum reformidante: *Accepit vocem lacrymis Lavinia matris, Flagrae pulsat genas, cui plurimus igne subiecit rubor, & calisatta p. ora cucurrit. Indum sanguineo veluti violauerit ostro. Si q. ebur, vel mista rubor ubi lilia multa Alba rosa; tales virgo dabat ore colores.*

Cæruleus color.

Cæruleus nautas. Cæruleus color vel à celo, vel à cæculo auicula, quæ & *κωαυές* dicitur. Hic aeris color est itaque maris tranquillū; vnde etiam nautis appropriatus. In oculis color iste dicitur à Græcis glaucus, vnde Pallas *γλαυκώπις*, à veteribus, Latinis cœcia, quasi cœlia, à colore cœli, ait Nigidius. Nostri colorem cælestem dicunt, *tiimmelblauu*. non quod cælum particeps sit coloris alicuius, sed quia ita nobis appareat. Proinde sacerdotes Aegyptij Deum veste indutum cærulea, quia præcipua eius in celo sedes, effingebant.

His & Tiphonæ color.

Non referam quæ notantur à Plutarcho de colore Iliidis & Tiphonis cæruleo, hæc in *αίτηρος δέδυρα*. Hunc colorem cæ-

ruleum *αίτηρος*, à colore maris, *απὸ τῆς αἰθῆρας*; dicit volūt: vt enim cælum cæruleū, sic mare cæruleum dicunt poetae, Seruius in 8. Æneid. Cæruleus color maris est, à cuius Deo equum constat esse inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhistor Plutarch. 1. de philosophorum decretis, cap. 6. Sed vt est varia hominum mens, aliusq; aliorum sensus in colorum vsurpādis symbolis, reperio Agrigētinus tyrānide Phalaridis liberos, publicè constituisse, vt nulli cæruleo colore vestitū gestare permitteretur, quod tyranni satellites & corporis eius supatores eo colore subligaculis fuissent vt soliti. Cærulei coloris vestis nominatur etiam cymatilis, quia nomen ab vndis trahit. Ouidius.

Cymatilis.

Hic vndas imitatur, habet quoq; nomen ab vndis.

κῶμα enim fluctum sonat. Apud Plautū vestis cymatilis est vndulata. Nos camelotum vocamus, corrupte Zambelotum.

Zambelotum.

Attoniti nimia religione. Lucretius lib. 3.

multoq; in rebus acerbis Acrius aduertunt animos ad religione. Quò magis in dubijs homines spectare periculis

*Scilicet aduersiq; in rebus noscere qui sint: Nā vera voces tum demum pectore ab imo Eliciuntur, & eripitur fortuna; manet res. At puto hic alludi ad vocabulum *δῆλος*, timor, vnde putant Dei Latinum nomen trahi; ex quo illud Petronij:*

Primus in crabe Deos fecit timor.

Vilia sunt gilia. Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrthum siue rusum, gilium siue melinum, de quo Gellius lib. 13. cap. vlt. Birrus hic (vt ait Sanctius) non pro colore capitur, sed pro vestimento, quo aquas arceamus, cum iter facimus, qui ex colore natiuo fit. Natiuus autē color, vt ait Perottus, modò in albedinem, modò in nigredinem tendit. De hoc colore Antonius Thylefius lib. de coloribus cap. 4. Est & color albi nigriq; particeps, à Græcis inde *λεωκόπαιος*, *leucophaeus*, voce iam à nostris vsurpata, vocatus: genus est id coloris natiui, nō enim inficitur, sed ouis ipsa sic natura quasi pingitur. Hunc sibi scēta sacerdotum sumptu sanctissimo, qui nulla tunica linca penitus induti, pro cingulo veste se vincunt, nudo-

Birrus.

Color natiuus gr.

lū sac

sa, ac ligneis tantum calcementis vti, precario victum quaritant. Colorem iustum Alciatus hic gileum vocat. (Idem etiam in Parerg. birrum vocat, quo interdum omnes pro tegmine capitis vtuntur) cuius verba sunt: Subsequitur cineretiis, quo Fraciscani passim in praesentia induunt; nos vulgo birretinum dicimus, quod viatori militatesq; birri propter vilitatem hoc colore essent. Melinus ex pigmento à Mele insula sic dictus, quem Latini & gileum appellant, Seruio autore. Et infra: Est igitur gileus color, scilicet quadam tenuis in rubri vergens. Idem quoq; dicitur heluus, sic nominatus à vini genere, quod colorem habet inter rufum albumque: rufum barbari appellant, aut rufescum alij saginatum, quasi sanguinatum, qui sit cruentato similis. Est ille, qui dicitur impluuiatus, pullo similis, sic nominatus, quasi fumato stultitudo impluuius. Sunt qui volunt suam esse: à stultitudo factum fumo in albo panio, & is color est peculiatis monachis, quos Minimos appellant, Patulius Bonis homines. Eo fortasse sensu homines fecul aurei designati, ob morum vitæq; simplicitate, quam ipsi profitentur: vestis enim natui coloris minimeque infecti, vitæ innocentis, & ab omni alienæ luxu index est. Tum autem primum cepit hominum exundare luxuries, cum natuias lanas ceperunt ad cultum tingere.

Qualia lignipedes] Hi sunt restigeri quidam monachi, qui ex in tuto seueriore ligneis calcæis vtuntur, aut potius soleis quibusdam è subere vel ligno, Itali vocant Capuzzinos. Pro veste pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilis rusticorum saga, qui caminos emundant. Lignipedum meminit Politianus lib. 7. Epit. in Prologo Menæch. Plauti:

Cucullati, lignipedes, cincti funibus, &c. Sanctius tamen censet hic potius intelligi claudos, & qui haberent pedes ligneos, vtpote qui preciosa stragula non possideant.

Stragula] ἡ στραμνή, τὸ στραμά, Gallicè, souueraine du lit, ou, lodier, housse. Italicè, coperta. Et rectè hic quidem stragula, nam quidam horridiore cultu fratres, vt Capucini, non tam pallia, quam formam quandam stragulorum induunt; at Franciscani nostros, qui in initio cultu seueriore, nunc tandem ceperunt esse nitiores.

Quem curæ ingentes] Meticulosus, zelo-

typis, & ijs, qui omnino sunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus potest esse pecciliaris. Fuluus, est color cæli & stellarum: qua ratione sidera fulua dixit Tibullus. Sed hic existimo intelligi maxime tauum colorem, qui obtusus est quodammodo atq; obscuratus, Gellius cap. 28. lib. 2. ex Frontone docet, fuluum videri de rufo atque viridi mixtum, & in alijs plus habere rufi. Vide apud eundem reliqua. Fuluum colorem Virgilius tribuit leoni: hastæ staxinæ Ouidius, vt satis appareat esse, quem à castanea tanerum vocamus, nisi quod fuluus clarior, castaneus paulò obscurior est. Alciatus.

Quisquis sorte sua] Est & ostrinus color, qui & purpureus, alibi ex conchyliorum sanie rubens ardensque, alibi violaceus seu ianthinus, arificum ingenijs nunc intensior, nunc pressior. Ita Alciatus. De huius coloris veste Martialis in 2. Epig.

Coccina famosa donas, & ianthina mæcha. Significat vetimenti genus infecti purpura violacea. Quo de colore perdocti Bayfius cap. 3. de re vestiaria. Ite itaque color ad eos pertinet, qui sua contenti sorte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & rosæ significare possunt, ἡ καὶ ἀνθ.

Vi varia est natura] Vi varia est natura in coloribus, eorumque differentijs multiplicibus efficiendis; sic varia variorum exijs ducuntur symbola, vt variæ sunt hominum opinionones. Verba sunt ipsius Alciati ex 2. Parerg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latine expressim ostendere vix quisquam possit; tam enim hac in re varia natura est, vt quod in alis pleriq; accidit, rerum multitudo vocabula superet.

sed sua cuiq; placenti] Homeros, ἀλλὰ παρ' ἄλλοις καλὰ Suum enim cuiq; pulchrum, ait Cic. & sic fe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit sua quæq; voluptas. Elegans illud Eueni Parij:

πολλοῖς ἀντιλήγεις μιν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως, ἔρθεις δ' ἀντιλήγειν ἐκίτι τὸ τοῖν ἔθει. καὶ πρὸς μιν ἰότης ἀρκῆ λόγος ἴσ' ὁ πάλασος, σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἴσιν, ἔμοιδε τὰ δέ.

Significat, multis esse solemne reprehætere, rectè autem id non feceret, quam aduersus.

Fulvi coloris nota. Fuluus color.

Tanetæ.

Color violaceus.

Sua cuiq; pulchrum.

Cineretiis.

Melinus. Gileus.

Heluus.

Impluuiatus.

Lignipedes qui.

Stragula.

sus illos posse verbum vetus retorqueti: Hæc tibi videntur talia, mihi verò contra. Plinius Secund. scitò admodum epist. 20. lib. 1. Adieceram quod me docuit vsus magister egregius. Frequenter ego iudicavi, frequenter in consilio fui: aliud alios mouet, ac plerumque parue res maximas trahunt: varia sunt hominum iudicia, varieg voluntates. Inde qui eandem causam simul audierint, sæpe diuersum, interdum idem, sed & diuersis animi motibus sentiunt. Video huc trahi ore populi celebratum adagium: *Quot capita, tot sensus*. Cuius etiam meminere nostri Iuris scholiastæ, lib. 4. ad ff. SC. Trebellian. Alia enim alijs nationibus honesta, quæ alijs turpia, & sic varij quot in orbe colores, tot etiam notiones animi fluxæ ac vagæ peruolitant.

IV.
Varia colorum nominum.
 VT varia est natura in coloribus gignendis, vt sunt colores in infinita penè varietate, sic eorù nomina varia diuersaq; sicuti ab herbis seu floribus, hiacynthinus, violaceus, roseus, papaueratus, malachinus: à plantis phœniceus, buxeus; prasinus, à virentis porri foliora locis, Tyrius, Punicus, Indicus: ab animantibus, vt ceruinus, mustelinus, olorinus, coracinus: ab aqua, aquilus, neq; albus, neq; niger, ait Festus. Ceterum quia nihil absq; luce possumus intueri, varieg; ipsa mutetur lux, non est mirum si cum luce variant ipsi colores. Ea de re nonnulla Cæl. Rhodig. antiq; lect. lib. 17. c. 7. Possem huc exempli gratia conferre sectarum varias species, necdum colores varios, hominum ac regionù faciem dissimilem; sed id fortasse bilem moueret quibusdam delicatulis, qui domesticis vitis, vt naturalibus morbis delectantur, & veluti Balbinum polypus Agnæ; quod ille dixit. Malim ad colores ludorum Circensium, circa quos impudens antiquitas in-

sanij: erant enim quatuor eorundem classes, suis distinctæ coloribus. Nam prasinus seu virens herbidam verni temporis indicabat læticiam; roseus æstiuam flagrantiam; albus pallefcentem autumnum; fuscus hyemis nubilosam tristitiam. Vel ad colores varios ænobitarum, qui patrù insituto non ad alium finem inducti videntur, quàm vt familiarum distinctio fieret, confusio vitaretur. Nihil hic de coloribus castrorum, aut militantium, qui necessariò varij sunt, vt hæc varietas singulas copia in officio contineat. Has colorum significationes pulcherrimè norunt, & ad sua vota trahunt iuencula, quæ iuuenibus, datis fosculis aut arte, aut natura factis, callidè animum suum erga illos in colore munusculi offendit: hisce enim vel fauent, vel subleuant, vel queruntur, vel ablegant, vel inuitant, mirum, quàm erudita in Venetis tyrociniò. Et harum argutiaram ignaram esse, placulum est Oceani vndis vix eluendum. Ad id nostrum de coloribus emblema pertinere video Tertulliani id de spectaculis, vbi de coloribus paganis: Merito & coloribus idololatriæ vestierunt, & ab initio Deo Soli fecerunt albas & rufleas: albas hyemi, ob niues candidas; rufleas æstati, ad Solis ruborem voti erant, sed postea tam voluptate quàm superstitione pronecta, rufum alij Marti, alij album Zephyris consecrarent: prasinum verò Terræ matri, vel veno, vinctum colorem mari vel autumnò. Cùm autem omnis species idololatriæ damnata sit à Deo, vtiq; etiam illa damnatur, quæ elemētis mundialibus profanatur. De coloribus scripsit Bayphius, scripsit & Antonius Thylestus, & Gellius lib. 2. cap. 26. & alij.

Puellarū
 argutiæ

Colores
 paganicis

